Generalitat de Catalunya
Consell Català de l'Esport

3
aPIEC

Documents de proposta
per a l'actualització del
Pla Director d'Instal·lacions i
Equipaments Esportius de Catalunya

La planificació d'equipaments esportius del PIEC

Índex

1. El marc de planificació 3
2. La planificació territorial d'equipaments esportius 5
2.1. El planejament territorial a Catalunya 5
2.2. L'escenari demogràfic 7
2.3. Els àmbits de planificació esportiva 10
3. La planificació de les actuacions en instal·lacions esportives 14
3.1. La relació d'actuacions en instal·lacions esportives 16

Proposta maig 2017

Els documents de proposta per a l'actualització del PIEC (aPIEC) són una síntesi de les conclusions dels estudis de base endegats amb aquest motiu. El Servei d'Equipaments Esportius del CCE els posa a l'abast de tothom amb l'objectiu de compartir-los i obrir el debat sobre els diferents temes que incideixen en la planificació dels equipaments esportius. Per tant, són documents de treball provisionals, oberts a la incorporació de les aportacions que es rebin de les persones i entitats interessades.

Bústia de contacte: equipaments.cce.presidencia@gencat.cat
Pàgina web: http://esports.gencat.cat/ca/arees_dactuacio/equipaments-esportius/

Aquesta obra està subjecta a la llicència de Reconeixement 3.0 No adaptada Creative Commons.
Per veure una còpia de la llicència, visiteu http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.ca

1. El marc de planificació

La Llei de l'esport estableix que el PIEC és l'instrument jurídic i tècnic mitjançant el qual el Govern de la Generalitat planifica, fomenta i coordina tant la seva actuació com la de la resta d'institucions, organismes i entitats, en matèria d'equipaments esportius. La seva finalitat principal és planificar i programar una xarxa equilibrada d'equipaments esportius adaptada a la configuració del territori i a les necessitats dels ciutadans de Catalunya al seu horitzó de planificació. Per fer-ho, el PIEC-2005 estructurava el territori en diversos àmbits de mida creixent: municipis, àrees bàsiques territorials (ABT), agrupacions d'ABT i comarques, configurats d'acord amb les divisions administratives d'aleshores i amb els sistemes de proposta establerts al Pla Territorial General de Catalunya. A aquests àmbits territorials els assignava una dotació mínima de la xarxa bàsica després fer un balanç entre l'oferta i la demanda de cada indret i finalment localitzava els dèficits d'instal·lacions sobre el territori.

Gràfic / taula 1. Àmbits territorials i dèficits xarxa bàsica del PIEC-2005

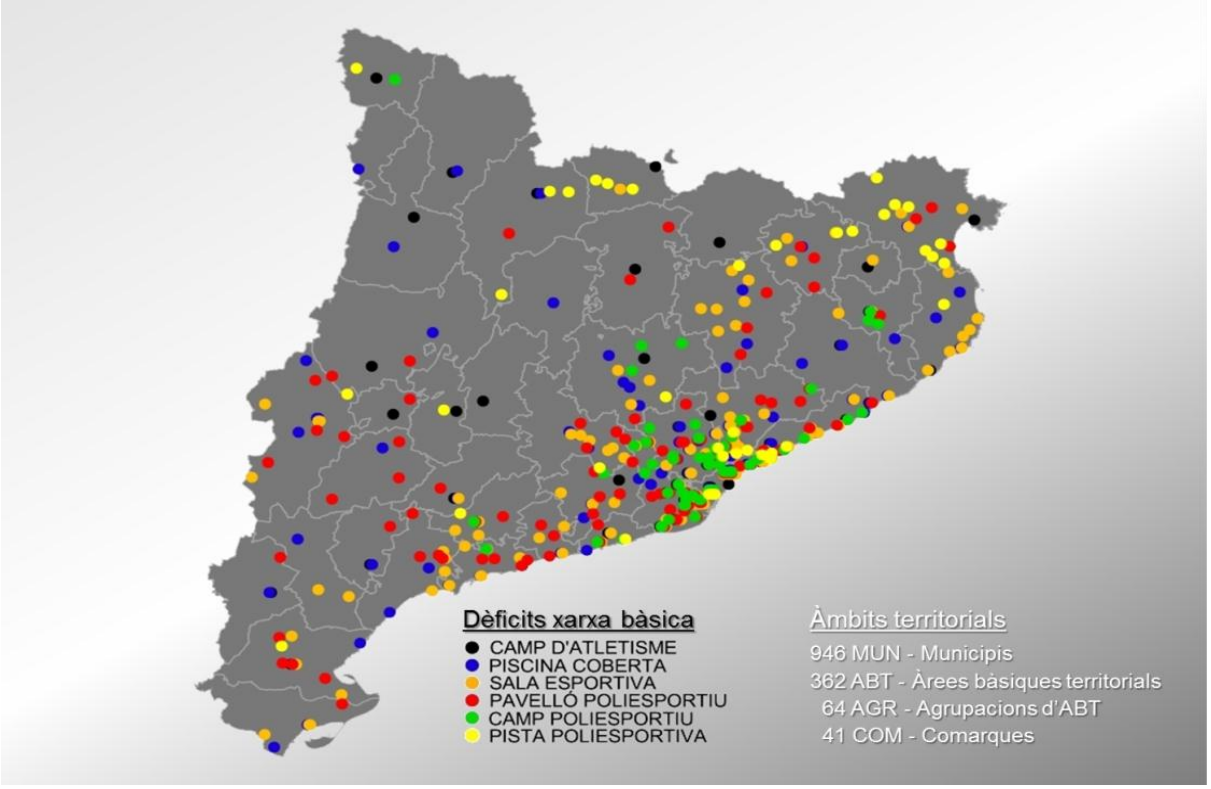

Font: Presentacions PIEC-2005

El PIEC-2005 va establir el seu horitzó de planejament a l'any 2015. En aquest període de 10 anys, el dèficit de la xarxa bàsica ha passat de l'11% inicial al 5% al final del seu desplegament. Aquest percentatge de dèficit es pot considerar gairebé estructural, ja que durant aquests anys s'ha abocat un volum d'inversió en la construcció d'equipaments esportius que sobrepassa en molts indrets allò planificat. A aquesta inflació hi ha contribuït també la inversió privada durant el cicle econòmic expansiu anterior a la crisi econòmica d'aquests últims anys. Tant és així, que es calcula que si tot aquest finançament s'hagués destinat a cobrir els dèficits programats, a data d'avui s'haurien complert amb escreix els objectius proposats per a la xarxa bàsica. També és cert que l'avaluació del PIEC-2005 ha detectat carències en la governança del seu desplegament i una certa descoordinació de les diferents institucions promotores d'equipaments esportius.

En el moment actual, com a conseqüència d'un prolongat estancament econòmic, no s'aprecien tendències clares en l'evolució dels equipaments esportius i en la pràctica d'activitat esportiva de la població que permetin fer anàlisis prospectives amb suficient fonamentació. Per altra part, estem immersos en un escenari d'implementació d'estratègies globals per mitigar el canvi climàtic que requereix preveure els propers anys importants inversions per posar en pràctica les propostes de les agendes 21. Això provocarà la reforma del nombrós parc d'instal·lacions existents i la substitució d'aquelles obsoletes, de manera que es millori la seva eficiència energètica, es redueixin les seves emissions d'efecte hivernacle i s'incrementi la instal·lació d'energies renovables. Resumint, cal fer més amb menys: augmentar el potencial de pràctica de les instal·lacions esportives i alhora reduir els consums energètics. Per tant, ara cal justificar, més que mai, cadascuna de les actuacions de construcció i condicionament d'equipaments esportius que plantegin les diferents administracions públiques, no només des del punt de vista esportiu, sinó també tenint en compte les vessants econòmica, social i ambiental.

Gràfic / taula 2. Proposta metodologia per a l'actualització del PIEC

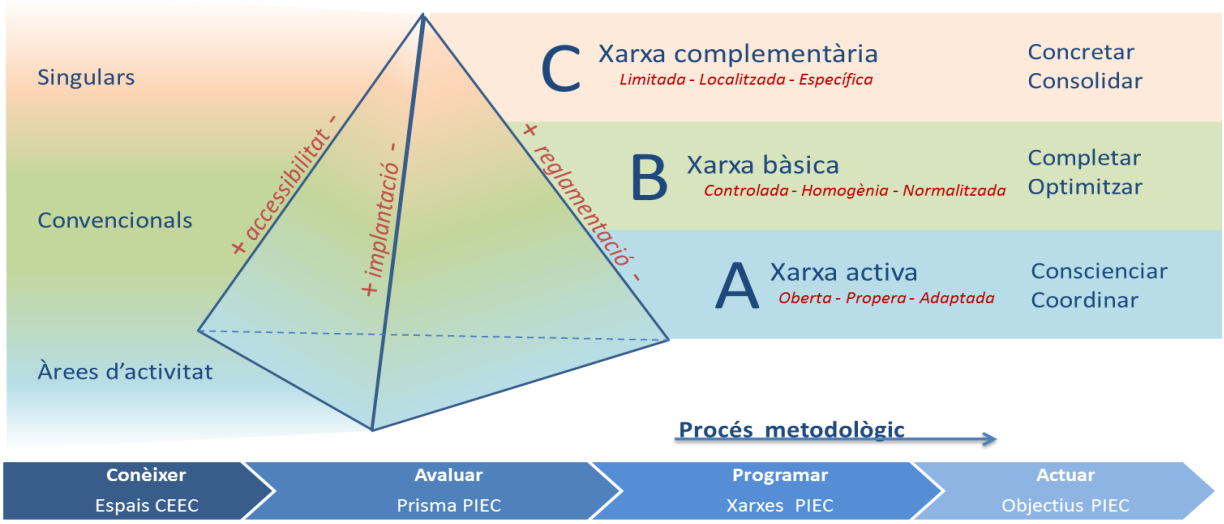

Font: Elaboració PIEC

En aquest context, l'actualització del PIEC vol adaptar-se a aquest entorn actual de canvi i en certa mesura d'incertesa actual. Per això proposa uns objectius realistes i diferenciats per a cada xarxa d'equipaments esportius en el seu nou horitzó de planificació, establert el 2026. Resumint serien: conscienciar i coordinar la implantació de la xarxa A o activa; completar el desplegament i optimitzar la xarxa B o bàsica; concretar i consolidar la implantació de la xarxa C o complementària (més detall als documents anteriors aPIEC).

L'anàlisi es fa des de dos nivells de planificació diferenciats seguint un procés metodològic seqüencial. D'una banda, el nivell de planificació territorial, que avalua les necessitats de cada àmbit territorial d'acord amb l'escenari demogràfic esperat a l'any 2026. Això i el coneixement de la realitat que aporta l'anàlisi del gran volum de dades disponible, ja sigui de les enquestes d'hàbits esportius de la població o de les instal·lacions esportives censades al CEEC, permetrà distribuir els recursos públics de manera proporcional amb el nivell de dotació de cada àmbit, així com localitzar les instal·lacions que tenen una justificació supramunicipal d'acord amb la xarxa nodal que estructura els nuclis de població de Catalunya. D'altra banda, el nivell de planificació de les actuacions en instal·lacions esportives avalua les necessitats concretes de construcció de noves instal·lacions i el condicionament de les existents. Això permetrà programar les actuacions i prioritzar els ajuts a les més necessàries i justificades, i que donin resposta amb la major eficiència i economia de recursos possible.

2. La planificació territorial d'equipaments esportius

L'actualització del PIEC incorpora els criteris del planejament territorial desplegat a Catalunya des de l'any 2005, que són la matriu de referència comuna per harmonitzar les diferents polítiques públiques. Per tant, no pretén crear una lògica territorial pròpia, sinó desenvolupar des de l'òptica sectorial d'esports la planificació d'equipaments esportius que no pot tractar-se amb el detall suficient en el planejament territorial més general. En aquest marc, proposa la creació d'uns àmbits de planificació esportiva específics, amb l'objectiu d'avaluar la dotació i les necessitats d'equipaments esportius de la població a l'escenari demogràfic esperat a l'any 2026, establert com l'horitzó de l'actualització del PIEC.

2.1. El planejament territorial a Catalunya

El PIEC té caràcter de "Pla territorial sectorial", per tant, es redacta d'acord amb el planejament territorial elaborat pel Departament de Territori i Sostenibilitat. Des de l'any 2006 el Govern de la Generalitat ha anat aprovant successivament els plans territorials parcials dels set àmbits funcionals de planificació territorial i es troba en fase de redacció el corresponent a l'àmbit del Penedès, configurat definitivament el 2014. Paral·lelament també s'han redactat tot un seguit de plans directors urbanístics i sectorials amb incidència territorial.

Gràfic / taula 3. Assentaments urbans i estructura nodal dels plans territorials

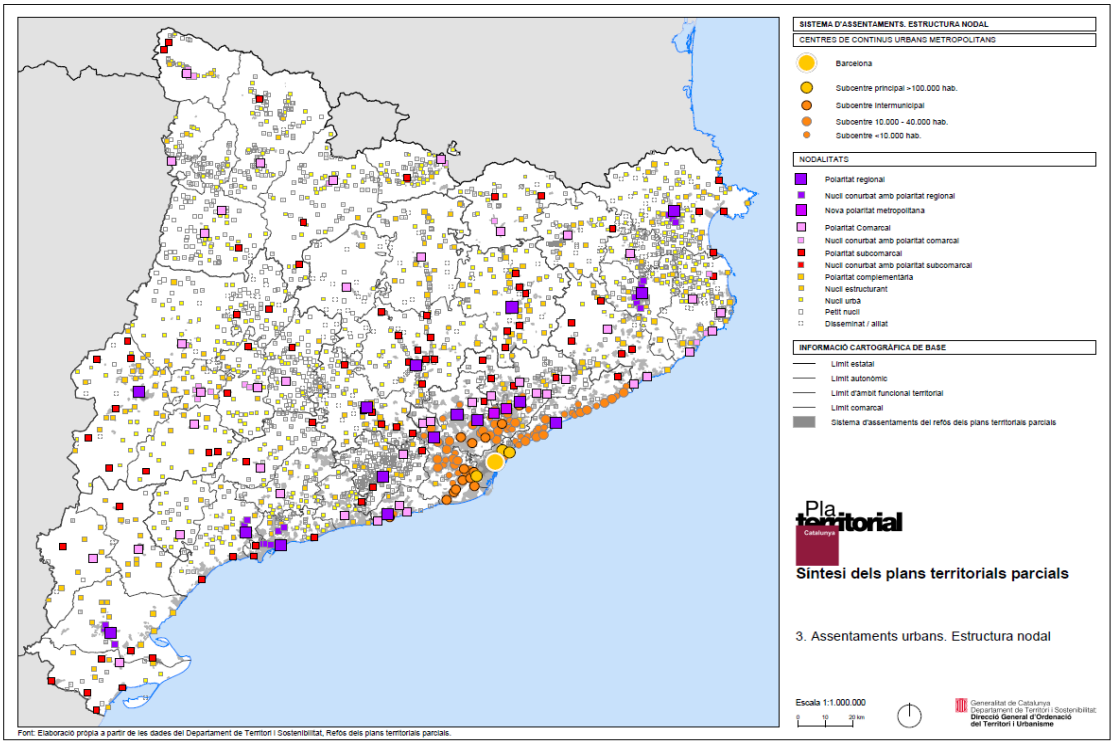

Font: Sintesi_dels plans_territorials_parcials – Programa de Planejament Territorial

El Programa de Planejament Territorial ha dotat al conjunt del planejament territorial d'un marc de referència que assegura la coherència metodològica dels diferents plans. Aquest programa considera que per distribuir de la manera més adequada els usos sobre el territori cal abordar el planejament amb l'amplitud necessària, davant l'evidència que la suma de les lògiques d'ordenació dels espais municipals i de les dels projectes d'infraestructures és improbable que doni una ordenació territorial mínimament acceptable.

Un dels objectius d'aquest planejament territorial és avançar cap a una estructura nodal potent, en el sentit que la vertebració urbana recaigui fonamentalment en nuclis d'una certa dimensió que haurien de polaritzar el creixement. A banda queda el continu urbà que presenta l'aglomeració de Barcelona i els sistemes metropolitans més propers, que en bona part han arribat al màxim desitjable pel que fa a ocupació de sòl. Aquest model de configuració territorial compacta minimitza el consum de sòl i alhora simplifica la mobilitat de la població. Amb aquests criteris, els plans territorials parcials identifiquen les polaritats d'àmbit regional o comarcal, que són nuclis amb un cert pes poblacional, prestadors de serveis i estructuradors d'un sistema d'assentaments. Aquests nuclis poden tenir d'altres nuclis conurbats, és a dir, funcionalment lligats al node principal. També identifiquen les polaritats subcomarcals i altres polaritats complementàries, en nuclis de pes i prestació de serveis moderats, estructuradors de subsistemes.

Gràfic / taula 4. Àmbits de cooperació i de planejament plurimunicipal dels plans territorials

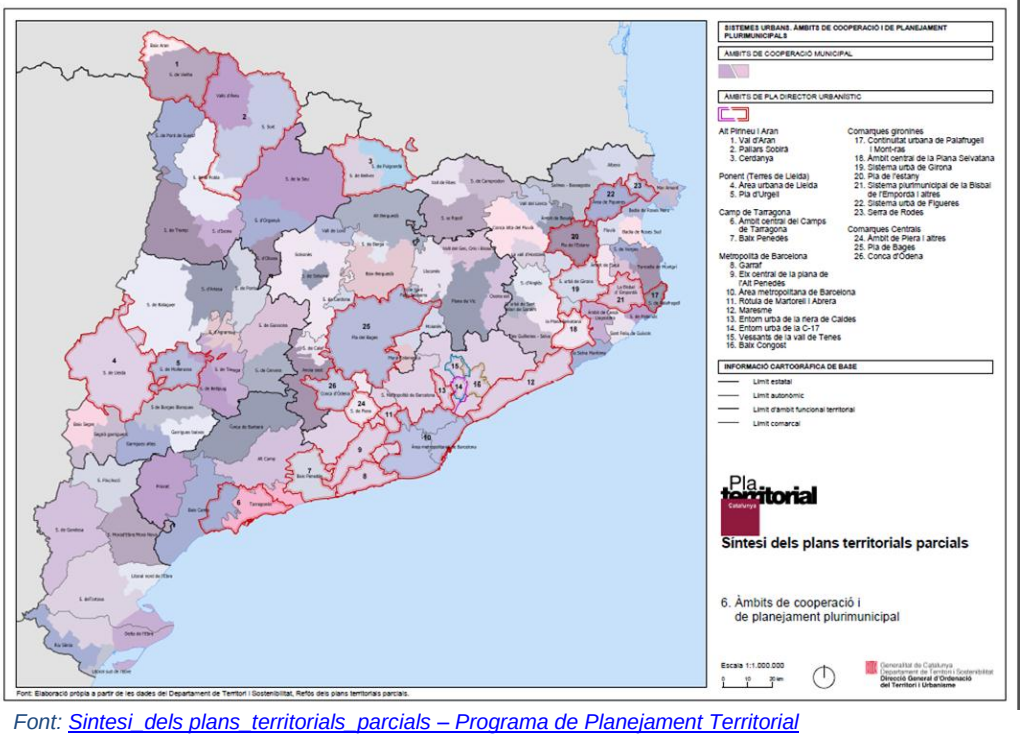

Font: Sintesi_dels plans_territorials_parcials – Programa de Planejament Territorial

Aquests plantejaments afavoreixen el veritable equilibri territorial, el que afecta als nivells de renda i a l'accés als equipaments o serveis bàsics dels habitants. Un equilibri que és compatible amb les diferències demogràfiques, les singularitats paisatgístiques i l'estructura econòmica dels diversos àmbits. També detecta que moltes de les problemàtiques de l'ordenació urbanística actual tenen un abast i també una solució territorial d'escala supramunicipal. Per això, els plans territorials parcials identifiquen uns àmbits de cooperació municipal, així com uns àmbits de planejament plurimunicipals.

L'estructura nodal i d'àmbits de cooperació municipal proposada als plans territorials parcials no té efectes normatius directes en matèria de planejament sectorial, per bé que, juntament amb l'assignació d'estratègies de desenvolupament dels nuclis urbans, proporciona una pauta indicativa per distribuir els equipaments d'interès supramunicipal. D'acord amb aquest ordenament, l'àmbit territorial més extens són els vuit àmbits funcionals de planificació territorial i el més petit es correspon amb els 948 municipis de Catalunya. Entre aquests dos àmbits, els plans territorials parcials identifiquen 104 àmbits de cooperació i planejament plurimunicipals (ACM).

2.2. L'escenari demogràfic

La distribució actual dels 7,5 milions d'habitants de Catalunya no és gens homogènia, ja que més de dues terceres parts (64%) es concentra a l'àmbit Metropolità de Barcelona, en només un 7% de la superfície, fet que provoca una densitat molt elevada en aquest àmbit, deu vegades superior a la mitjana de la resta del territori. Per contra, els quatre àmbits menys poblats apleguen només el 13% de la població en gairebé dues terceres parts del territori, per tant, amb una densitat molt per sota de la mitjana.

Gràfic / taula 5. Distribució de la població per àmbits funcionals de planificació

Àmbits funcionals de planificació	Població àmbit Hab. 2015	% s/t	Superfície km^2	% s/t	Densitat hab/km^2	Municipis	Nuclis
Metropolità de Barcelona	4.772.343	64%	2.339	7%	2.040	127	608
Comarques Gironines	738.682	10%	5.565	17%	133	209	978
Camp de Tarragona	512.300	7%	2.706	8%	189	118	303
Penedès	464.285	6%	1.738	5%	267	72	424
Comarques Centrals	400.802	5%	5.081	16%	79	144	502
Ponent (Terres de Lleida)	363.783	5%	5.574	17%	65	149	400
Terres de l'Ebre	182.867	2%	3.330	10%	55	52	116
Alt Pirineu i Aran	73.044	1%	5.687	18%	13	77	573
Total Catalunya	7.508.106	100%	32.022	100%	234	948	3.904

Font: Elaboració PIEC amb dades base nomenclàtor IDESCAT-2015

Aquests habitants resideixen en un total de 3.904 nuclis i entitats de població diferenciades, segons el nomenclàtor de l'Institut d'Estadística de Catalunya de l'any 2015 (IDESCAT-2015). La gran majoria es concentra en un hàbitat considerat clarament urbà, així un 74% de la població resideix en nuclis que superen els 10.000 habitants. En canvi, només l'11% resideix en un entorn eminentment rural, és a dir, habita en nuclis que no arriben als 2.000 habitants o de manera disseminada. El 15% restant resideix en nuclis d'entre 2.000 i 10.000 habitants, que es poden considerar com a semirurals o semiurbans en funció del pes del sector primari i de les característiques morfològiques del territori de cada indret.

Gràfic / taula 6. Distribució de la població per grandària dels nuclis de residència

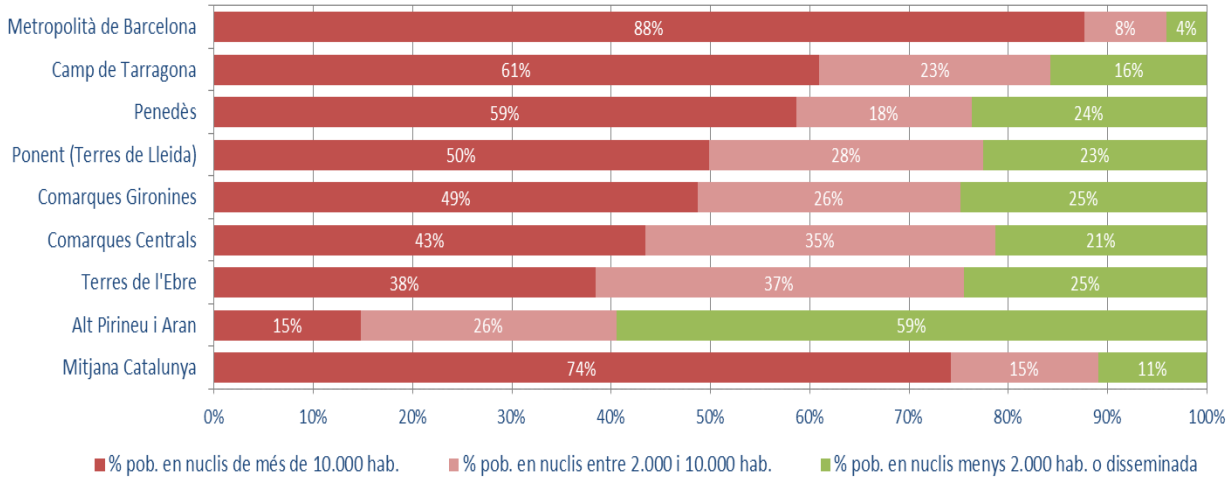

Font: Elaboració PIEC amb dades base nomenclàtor IDESCAT 2015

La concentració en nuclis urbans o semiurbans és gairebé absoluta en l'àmbit Metropolità de Barcelona (96% de la població) i al Camp de Tarragona (84%), i va baixant progressivament a mesura que disminueix la població de l'àmbit territorial, fins a arribar a l'Alt Pirineu i Aran, on la majoria habita en nuclis rurals o de manera disseminada (59%).

Aquesta distribució de la població és irreversible a curt termini i es pot agreujar a l'horitzó del PIEC a la vista de l'escenari demogràfic esperat a mitjà termini. En resum, les projeccions de població de Catalunya per a l'any 2026 elaborades per l'IDESCAT, presenten un escenari mitjà que situa la població catalana a nivells semblants als actuals, tot i que amb creixements comarcals diferenciats i una estructura d'edat més envellida. Així, la forma clàssica de piràmide de l'estructura d'edat, on els nens i joves representaven una base extensa, fa anys que es va transformant progressivament en una forma on destaquen unes franges de mitjana edat particularment àmplies. Són, segons l'IDESCAT, les anomenades generacions plenes: tant les generacions anteriors, més velles, com les posteriors, més joves, són menys nombroses.

Gràfic / taula 7. Piràmide de població. Catalunya. 2013 i 2026 (escenari mitjà)

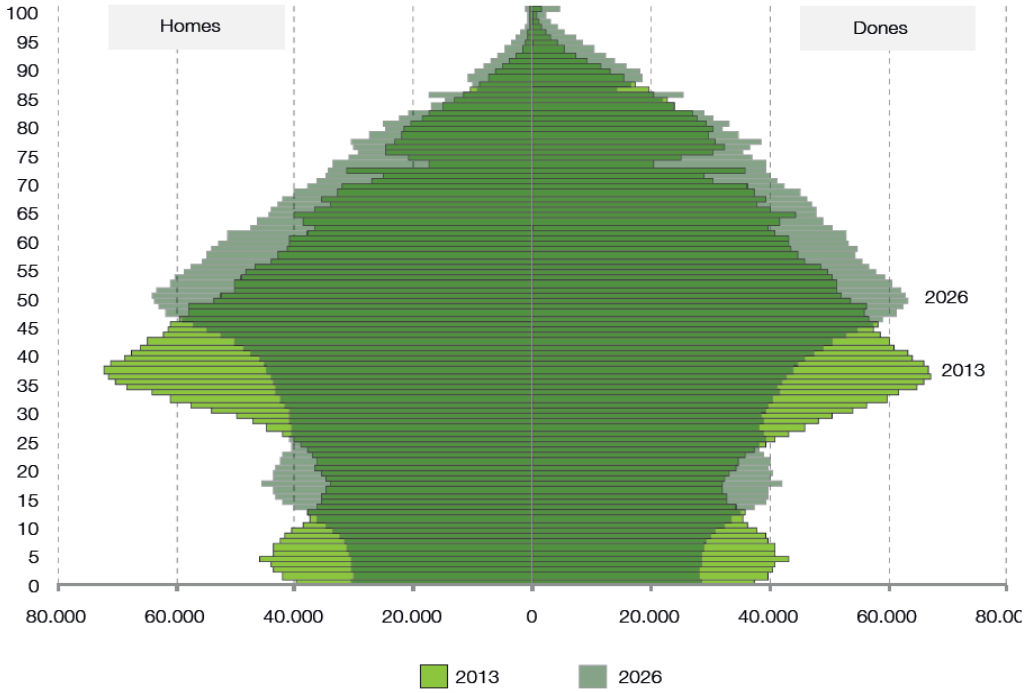

Font: "Projeccions de població 2013-2051" - IDESCAT

Vist que els hàbits de pràctica esportiva varien en funció de l'edat, aquest envelliment progressiu de la població és un factor determinant a l'hora de formular les hipòtesis prospectives que farà el PIEC en el seu horitzó de planificació. Una dada d'importància rellevant és la davallada de gairebé mig milió de persones de menys de 30 anys, que és el tram de població que més activitat esportiva practica actualment.

Pel que fa a la distribució territorial, destaca que s'aturarà el procés de desplaçament de la població des del Barcelonès cap a la resta de àmbits. Així a l'any 2026 s'espera que la majoria de les comarques perdran població a curt termini i només una de cada quatre recuperarà la població del 2013.

Segons aquestes projeccions només 10 comarques tindran un percentatge de creixement positiu, per aquest ordre: Baix Penedès (4,8%), Segrià (3,2%), Alt Penedès (2,6%), Garraf (1,7%), Selva (1,3%), Anoia (1,2%), Barcelonès (0,6%), Vallès Oriental (0,5%), Baix Camp (0,2%) i Tarragonès (0,1%).

Gràfic / taula 8. Creixement comarcal de la població segons l'escenari mitjà 2026 (%)

Font: Projeccions de població 2013-2051- IDESCAT

Nota: Al mapa no apareix la comarca del Moianès perquè la seva creació és posterior a la publicació de les projeccions

A l'extrem oposat, trobem 12 comarques amb un decreixement acusat, perdran més del 5% de la població actual, per aquest ordre: Terra Alta (-10,3%), Alta Ribagorça (-10,1%), Ribera d'Ebre (-8,7%), Alt Urgell (-8,0%), Ripollès (-7,7%), Garrigues (-7,1%), Pallars Sobirà (-6,6%), Berguedà (-5,8%), Solsonès (-5,8%), Priorat (-5,4%), Baix Ebre (-5,2%) i Conca de Barberà (-5,2%). La resta de comarques, tot i no presentar creixements positius, mantenen decrements per sota del 5% respecte a l'any 2013.

D'acord amb aquestes projeccions, l'actualització del PIEC calcularà la població esperada a l'horitzó 2026 assignant els creixements comarcals proporcionalment al pes dels diferents àmbits territorials considerats i tenint en compte en cada comarca la seva distribució per trams d'edat.

2.3. Els àmbits de planificació esportiva

L'Administració local té la competència de construir i gestionar les instal·lacions esportives públiques en el seu territori. El Mapa d'instal·lacions esportives del Municipi (MIEM) és un dels instruments de planificació que el PIEC-2005 establia per concretar i programar les necessitats específiques de cada municipi. És palès, però, que no sempre és possible que determinades instal·lacions esportives es puguin situar en el municipi de residència de bona part de la població, especialment en els àmbits territorials menys densificats. Així, determinades instal·lacions necessiten una massa poblacional mínima que justifiqui la seva viabilitat, com qualsevol altre equipament comunitari. Aquesta massa crítica es pot assolir agrupant les necessitats dels habitants de diferents municipis o nuclis de població.

Respectant les competències municipals i d'acord amb els criteris del planejament territorial, l'actualització del PIEC proposa uns àmbits supramunicipals de planificació esportiva. L'objectiu és analitzar la necessitat conjunta d'equipaments esportius de la població esperada a l'horitzó del 2026 i avaluar la dotació de cada àmbit en comparació amb la resta del territori, especialment pel que fa a les instal·lacions de la xarxa bàsica. Això permetrà, d'una part, estudiar la viabilitat que determinades instal·lacions estiguin situades al més a prop possible del lloc de residència de la població, i de l'altra, establir uns criteris territorials objectius per distribuir els recursos dels programes d'ajuts públics que s'executin en el desplegament del PIEC atenent al nivell de dotació d'equipaments esportius existent en cada moment.

Els àmbits de planificació esportiva (APE) es conformen per l'agregació de nuclis i entitats de població de diferents municipis. La seva configuració es basa en els àmbits de cooperació municipal (ACM) previstos al planejament territorial desplegat a Catalunya i en l'anàlisi de la mobilitat de la població a l'interior de cada àmbit. Els criteris per concretar els APE es resumeixen de la manera següent:

- ✓ Cada ACM formarà com a mínim un APE, sempre que presenti una estructura nodal definida, formada per un nucli amb polaritat i per altres entitats de població relacionades amb aquest nucli.
- ✓ Dins dels ACM que tinguin més d'un nucli amb polaritat subcomarcal o complementària, o que siguin un subcentre intermunicipal, es podran reconèixer més d'un APE, sempre que aquests nuclis estiguin situats fora de la conurbació del nucli principal del ACM o es necessitin més de 15 minuts per desplaçar-se per carretera fins a aquest nucli.
- ✓ Als ACM que tinguin un conjunt de nuclis aïllats, situats a més de 30 minuts del nucli principal, es podran reconèixer altres APE sempre que continguin com a mínim un nucli amb polaritat estructurant.

Seguint aquests criteris, l'actualització del PIEC agruparà els nuclis i entitats de població que consten amb població resident al nomenclàtor IDESCAT-2015, en un total de 135 APE i denominarà aquests àmbits amb el nom del nucli o nuclis nodals principals.

Amb aquesta configuració territorial es garanteix que la majoria de la població de cada APE resideixi a menys d'un quart d'hora del nucli principal (isòcrona 15') i la resta no superi la mitja hora de desplaçament (isòcrona 30'), llevat de comptades excepcions en casos de població disseminada. Tot i així, com que no tots els APE considerats poden arribar a una massa poblacional que justifiqui la viabilitat de determinades instal·lacions, es preveu la possibilitat d'agrupar els APE per arribar així al llindar mínim necessari. Aquestes agrupacions poden tenir una geometria variable en funció del tipus d'instal·lació que en cada cas es consideri.

Per poder analitzar de manera homogènia l'oferta territorial i avaluar les necessitats futures d'instal·lacions de la xarxa bàsica, l'actualització del PIEC considera 34 agrupacions d'APE (AGR) al voltant de nuclis amb polaritat regional o comarcal.

Aquestes AGR presenten una estructura territorial on la majoria de la població resideix a menys de mitja hora del nucli principal (isòcrona 30'). Aquest temps es considera el màxim que es pot dedicar per al desplaçament per carretera fins a instal·lacions esportives d'una certa envergadura com són les piscines cobertes o els camps d'atletisme.

Gràfic / taula 9. Estructura dels àmbits territorials de planificació esportiva del PIEC

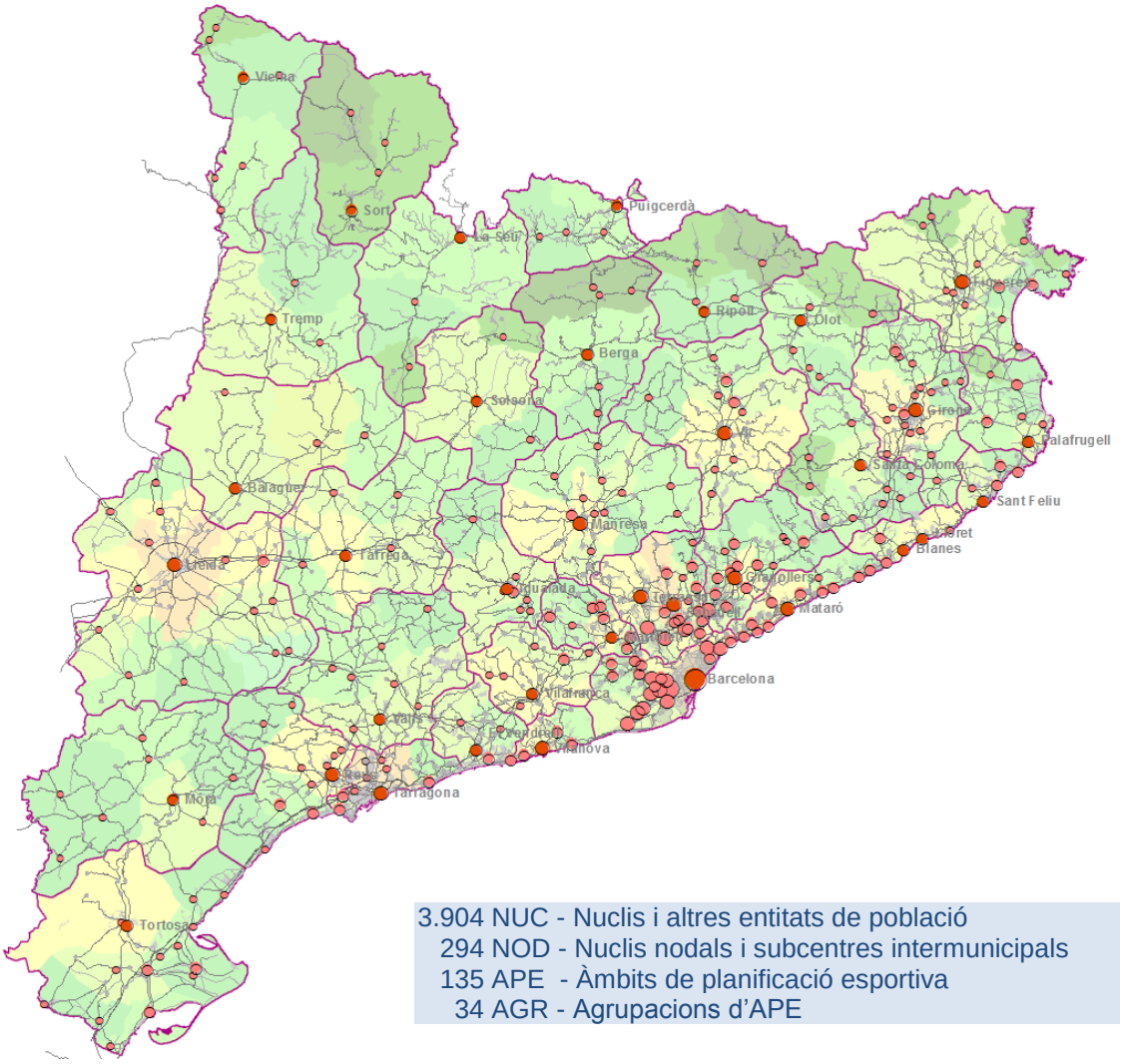

3.904 NUC - Nuclis i altres entitats de població
294 NOD - Nuclis nodals i subcentres intermunicipals
135 APE - Àmbits de planificació esportiva
34 AGR - Agrupacions d'APE

Font: Elaboració PIEC a partir de Sintesi_dels plans_territorials_parcials del Programa de Planejament Territorial

L'estructura territorial de planificació del PIEC, que no és sempre coincident amb les diferents divisions administratives, permet estimar el nombre d'habitants previstos a l'any 2026 en cada àmbit, així com la seva estructura d'edat. Aquesta es calcula prenent com a base les projeccions comarcals realitzades per l'IDESCAT, escenari mitjà, distribuint-les proporcionalment al pes poblacional dels diferents nuclis que conformen cada àmbit. Tal com es va concloure a l'anàlisi de la pràctica esportiva (document 1aPIEC), l'estructura d'edat té una incidència rellevant en el tipus i la intensitat de l'activitat esportiva practicada por la població.

Gràfic / taula 10. Estructura poblacional i territorial de les agrupacions d'APE

Agrupacions d'APE	Població 2026	Distribució per trams d'edat de la població <15	15-29	30-44	45-64	>64	Estructura territorial NUC	NOD	APE
Agrupació Barcelona	2.913.989	12%	16%	20%	30%	22%	99	21	5
Agrupació Sabadell / Terrassa	916.989	14%	17%	18%	31%	20%	119	18	6
Agrupació Granollers	359.815	14%	17%	17%	32%	20%	191	17	7
Agrupació Mataró	369.221	13%	17%	17%	31%	22%	120	10	4
Agrupació Lleida	267.022	13%	16%	19%	30%	22%	128	15	11
Agrupació Tarragona	248.508	14%	17%	19%	30%	20%	94	9	3
Agrupació Girona	218.339	15%	18%	18%	29%	20%	236	18	4
Agrupació Reus	194.336	14%	17%	18%	30%	21%	83	11	4
Agrupació Manresa	178.777	13%	16%	17%	31%	23%	186	12	7
Agrupació Martorell	166.359	13%	17%	17%	31%	22%	102	8	4
Agrupació Vic	155.699	14%	17%	17%	30%	22%	126	10	5
Agrupació Tortosa	144.617	13%	16%	17%	30%	24%	62	15	7
Agrupació Vilanova i la Geltrú	144.363	13%	16%	17%	33%	21%	44	4	2
Agrupació Figueres	135.481	14%	17%	18%	30%	21%	213	13	5
Agrupació Blanes / Lloret de Mar	128.647	13%	17%	18%	31%	21%	38	5	2
Agrupació El Vendrell	107.405	14%	16%	17%	32%	21%	85	5	2
Agrupació Vilafranca del Penedès	103.443	14%	17%	17%	31%	21%	175	7	2
Agrupació Igualada	91.454	14%	17%	17%	31%	21%	109	8	3
Agrupació Sta. Coloma de Farners	80.426	13%	17%	18%	31%	21%	130	10	5
Agrupació Sant Feliu de Guíxols	64.192	13%	17%	17%	31%	22%	36	5	2
Agrupació Valls	63.690	13%	16%	17%	30%	24%	126	6	3
Agrupació Tàrrega	63.485	13%	16%	17%	31%	23%	160	8	5
Agrupació Palafrugell	62.947	14%	17%	18%	31%	20%	99	5	4
Agrupació Olot	53.849	13%	16%	17%	30%	24%	121	6	3
Agrupació Móra d'Ebre	39.365	10%	14%	17%	30%	29%	54	9	4
Agrupació Berga	37.672	11%	14%	16%	30%	29%	83	6	3
Agrupació Balaguer	34.582	12%	16%	18%	30%	24%	112	4	3
Agrupació Ripoll	23.912	11%	14%	15%	31%	29%	124	5	3
Agrupació La Seu d'Urgell	19.323	11%	15%	18%	31%	25%	137	3	3
Agrupació Puigcerdà	17.752	11%	15%	19%	34%	21%	97	4	2
Agrupació Solsona	17.638	13%	16%	16%	31%	24%	76	3	3
Agrupació Tremp	13.448	11%	15%	19%	29%	26%	160	3	3
Agrupació Vielha	13.202	12%	16%	21%	31%	20%	74	7	3
Agrupació Sort	6.440	11%	14%	19%	32%	24%	105	4	2
Total Catalunya	7.456.387	13%	16%	18%	30%	23%	3.904	294	134

Font: Elaboració PIEC amb dades base nomenclàtor IDESCAT 2015

Per altra part, el reconeixement dels nuclis nodals de cada APE, els que tenen un paper vertebrador del territori, proporciona una pauta indicativa de l'emplaçament òptim de les instal·lacions esportives d'interès supramunicipal. D'aquesta manera la xarxa d'equipaments esportius contribuirà al reforçament del model territorial nodal i a implantar les estratègies de desenvolupament proposades al planejament d'abast superior.

Aquesta estructura també permetrà distribuir la població de cada àmbit en funció de la grandària dels nuclis on resideix i analitzar la mobilitat per calcular el temps que necessiten els usuaris potencials per al desplaçament al nucli principal, on hipotèticament es poden situar les instal·lacions de més envergadura. La concentració de la població en nuclis grans facilita la viabilitat de determinades instal·lacions, les més complexes i amb un nivell d'ús més elevat. A més, el temps de desplaçament a la instal·lació dels usuaris potencials repercuteix sobre el seu nivell d'utilització de manera inversament proporcional.

Gràfic / taula 11. Grandària del nucli de residència i accessibilitat al nucli principal de l'AGR

	Població	Nombre habitants nucli de residència			Accessibilitat nucli principal		
Agrupacions d'APE	**2026**	<2.000	2.000-10.000	> 10.000	iso 15'	iso 30'	iso >30'
Agrupació Barcelona	2.913.989	1%	2%	97%	92%	7%	1%
Agrupació Sabadell / Terrassa	916.989	5%	12%	83%	73%	25%	2%
Agrupació Granollers	359.815	17%	28%	55%	66%	30%	4%
Agrupació Mataró	369.221	9%	17%	74%	69%	31%	0%
Agrupació Lleida	267.022	17%	26%	57%	66%	31%	3%
Agrupació Tarragona	248.508	13%	23%	64%	75%	25%	0%
Agrupació Girona	218.339	18%	18%	64%	72%	28%	0%
Agrupació Reus	194.336	14%	22%	64%	84%	14%	2%
Agrupació Manresa	178.777	17%	37%	46%	73%	21%	6%
Agrupació Martorell	166.359	21%	22%	57%	66%	34%	0%
Agrupació Vic	155.699	18%	34%	48%	51%	44%	5%
Agrupació Tortosa	144.617	15%	36%	49%	53%	36%	11%
Agrupació Vilanova i la Geltrú	144.363	12%	7%	81%	79%	21%	0%
Agrupació Figueres	135.481	35%	25%	40%	46%	49%	5%
Agrupació Blanes / Lloret de Mar	128.647	8%	20%	72%	83%	17%	0%
Agrupació El Vendrell	107.405	26%	23%	51%	95%	5%	0%
Agrupació Vilafranca del Penedès	103.443	32%	18%	50%	67%	32%	1%
Agrupació Igualada	91.454	23%	20%	57%	76%	22%	2%
Agrupació Sta. Coloma de Farners	80.426	40%	46%	14%	45%	50%	5%
Agrupació Sant Feliu de Guíxols	64.192	15%	54%	31%	56%	44%	0%
Agrupació Valls	63.690	32%	19%	49%	60%	33%	7%
Agrupació Tàrrega	63.485	33%	31%	36%	58%	38%	4%
Agrupació Palafrugell	62.947	35%	41%	24%	49%	51%	0%
Agrupació Olot	53.849	36%	21%	43%	86%	14%	0%
Agrupació Móra d'Ebre	39.365	59%	41%	0%	45%	45%	10%
Agrupació Berga	37.672	45%	18%	37%	79%	18%	3%
Agrupació Balaguer	34.582	38%	15%	47%	67%	20%	13%
Agrupació Ripoll	23.912	40%	60%	0%	76%	19%	5%
Agrupació La Seu d'Urgell	19.323	46%	0%	54%	75%	11%	14%
Agrupació Puigcerdà	17.752	63%	37%	0%	80%	19%	1%
Agrupació Solsona	17.638	33%	67%	0%	59%	29%	12%
Agrupació Tremp	13.448	39%	61%	0%	76%	17%	7%
Agrupació Vielha	13.202	75%	25%	0%	54%	38%	8%
Agrupació Sort	6.440	100%	0%	0%	53%	33%	14%
Total Catalunya	7.456.387	11%	15%	74%	78%	20%	2%

Font: Elaboració PIEC amb dades base nomenclàtor IDESCAT 2015

3. La planificació de les actuacions en instal·lacions esportives

A banda de la planificació territorial d'equipaments esportius, aquella que permetrà distribuir els recursos disponibles per equilibrar el nivell de dotació de cada àmbit, l'actualització del PIEC vol aprofundir en la planificació específica de les actuacions en instal·lacions esportives finançades amb recursos públics. L'objectiu és que la decisió de construir o de condicionar una determinada instal·lació es prengui després de completar un procés de planificació previ que garanteixi que les actuacions donin resposta a les necessitats plantejades i justifiquin la seva necessitat.

El PIEC-2005 va suposar un salt qualitatiu en aquest sentit, ja que va establir el requisit de redactar un seguit de documents relacionats amb cada fase del procés de planificació d'una instal·lació esportiva. L'estudi de viabilitat, el projecte de gestió i el pla de gestió segueixen un ordre cronològic en paral·lel amb els projectes d'arquitectura. Tot i així, és freqüent que la primera decisió que es prengui sigui la de construir. Després, sovint s'intenta que el procediment de planificació la justifiqui. També és habitual vincular la realització d'aquests instruments només com un requeriment per optar a una subvenció pública. Es podria concloure que habitualment es confon la necessitat de donar resposta a una demanda esportiva no atesa amb la decisió immediata de fer realitat una determinada instal·lació esportiva, sense avaluar prèviament la seva viabilitat o si hi ha d'altres alternatives possibles i millors.

Gràfic / taula 12. Fases del procés de planificació i instruments del PIEC-2005

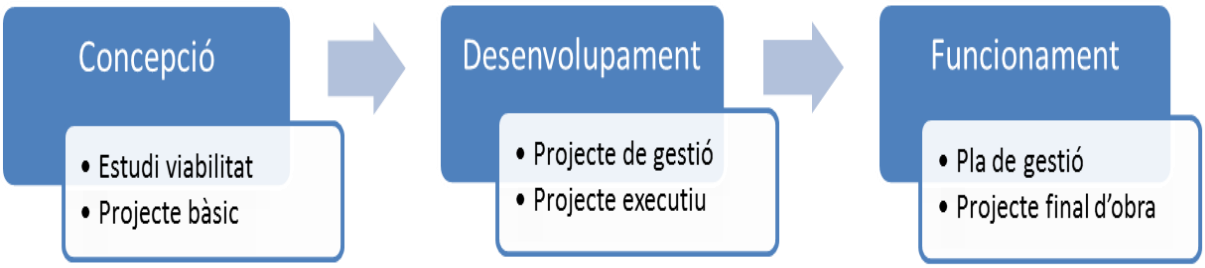

Font: Elaboració PIEC

L'actualització del PIEC proposa identificar i millorar els aspectes del procés de planificació d'una instal·lació esportiva que en la seva avaluació s'ha evidenciat que no han donat els resultats esperats, tant els referits als continguts de les eines, com els relacionats amb el propi procés. L'objectiu és que la presa de decisions es fonamenti de manera adequada a mesura que s'avança en un full de ruta preestablert. Per això, es proposa ajustar les eines de planificació proporcionalment a la complexitat de cada actuació i aprofundir en la detecció dels objectius a assolir en cada pas del procés. També vol fer conscient la importància d'establir els terminis suficients per desenvolupar els treballs amb la solvència tècnica imprescindible per materialitzar les propostes i avaluar-les adequadament. És del tot improbable encertar en les decisions clau si s'han de resoldre amb presses i sense analitzar les seves conseqüències.

Des que es detecta una necessitat de pràctica esportiva no atesa, fins que una instal·lació arriba al final de la seva vida útil, es poden diferenciar les fases generals següents: la concepció de l'equipament que donarà resposta a una necessitat de pràctica esportiva; la programació detallada que farà possible la construcció; la materialització física d'allò

programat; i la seva utilització per a l'assoliment dels objectius establerts inicialment. Per últim, per tancar un cercle virtuós, s'haurà d'avaluar la seva adaptació a les necessitats canviants i, si escau, plantejar-se la reforma o en cas de ser obsoleta procedir a la desconstrucció i tornar a iniciar el procés de planificació d'una nova instal·lació.

En cadascuna d'aquestes fases, l'actualització del PIEC planteja diferenciar un seguit d'etapes successives. Cada etapa haurà d'assolir uns objectius concrets i donar resposta als interrogants plantejats. Perquè aquesta resposta sigui fonamentada, en molts casos és imprescindible desenvolupar un seguit de documents i estudis tècnics. La validació seqüencial de l'assoliment dels objectius de cada etapa permetrà endegar la següent amb una base sòlida.

Gràfic / taula 13. Escala seqüencial del procés de planificació d'una instal·lació esportiva

Font: Elaboració PIEC

Aquestes etapes s'han d'anar cobrint adaptant-se a la complexitat de l'actuació, ja que la durada de cada etapa pot ser molt variable en funció del tipus d'instal·lació plantejat. Tot i així, és clar que la durada augmenta a mesura que es van cobrint les fases i l'última, que correspon al període de funcionament, és la més llarga de lluny, ja que pot representar el 90% del temps de tot el procés. Per això, cal dedicar tot el temps i els recursos necessaris en les fases prèvies, ja que les conseqüències d'aquestes actuacions, ja siguin positives o negatives, es patiran al llarg de tota la vida útil de la instal·lació.

No s'ha d'entendre aquest procés com una carrera d'obstacles burocràtica, sinó com una escala on l'assoliment seqüencial d'objectius permet pujar de cota successivament, fins a arribar a la posada en servei de la instal·lació. Culminar satisfactòriament aquest procés, garanteix que la instal·lació doni resposta a allò esperat inicialment i s'adapti als reptes que es vagin plantejant durant el seu funcionament. En línies generals, aquest procés també és aplicable a qualsevol actuació de condicionament o reforma d'instal·lacions existents.

3.1. La relació d'actuacions en instal·lacions esportives

L'actualització del PIEC proposa iniciar una relació de les actuacions de construcció o condicionament d'instal·lacions esportives que es vulguin fer a Catalunya. Aquesta mena de registre s'anirà nodrint amb les sol·licituds que els ajuntaments i altres entitats promotores presentin al CCE. Tindrà un caire públic per posar a l'abast de tothom la informació de les iniciatives que s'estiguin desenvolupant de manera que es puguin evitar duplicitats, es fomenti la possibilitat de generar sinergies entre les actuacions d'un mateix àmbit territorial i es faciliti la participació de la ciutadania. També permetrà avaluar les actuacions des dels primers plantejaments i anar assessorant la presa de decisions a mesura que s'avanci en el procés de planificació de l'actuació proposada.

Gràfic / taula 14. Procés d'avaluació de les actuacions en instal·lacions esportives

Fases	Etapes	Objectius principals	Documents clau
A. Concepció	1 Anàlisi necessitat	Identificar i quantificar la necessitat esportiva, així com el motiu que provoca l'inici de l'actuació	Memòria de justificació de la necessitat o MIEM
	2 Instal·lació necessària	Concretar el tipus d'instal·lació o l'actuació més adequada per donar resposta a la necessitat detectada	Memòria de justificació de la instal·lació o MIEM
	3 Anàlisi viabilitat	Valorar el balanç esportiu, social, urbanístic, ambiental i econòmic que comporta la realització de la instal·lació o l'actuació	Estudi de viabilitat de l'execució
B. Programació	4 Concreció programa	Concretar el programa i els recursos de gestió, així com l'encaix dimensional de la instal·lació o actuació necessària	Estudis bàsics de gestió i d'arquitectura
	5 Disseny instal·lació	Formalitzar els espais que donen resposta al programa i calcular els costos de construcció i gestió	Projectes de gestió i d'arquitectura
	6 Finançament inversió	Obtenir el finançament necessari per a la construcció i funcionament posterior de la instal·lació	Estudi econòmic i financer
C. Materialització	7 Construcció instal·lació	Construir la instal·lació d'acord amb els terminis, la qualitat i els costos previstos	Certificacions i controls de qualitat
	8 Recepció i adaptació	Documentar fidelment allò que s'ha construït i adaptar els supòsits inicials a la realitat construïda	Projecte final d'obra i llicència ambiental
	9 Recursos de gestió	Preveure els procediments i els recursos necessaris per posar en marxa la instal·lació	Pla de gestió adaptat i pla de manteniment
4. Utilització	10 Posada en servei	Ajustar progressivament el funcionament durant un període inicial de consolidació	Programa operatiu de consolidació
	11 Funcionament normal	Assolir que el funcionament normal de la instal·lació doni resposta a les necessitats establertes inicialment	Programa operatiu anual
	12 Adaptació a la necessitat	Avaluar les adaptacions a realitzar per adequar la instal·lació a les necessitats canviants	Avaluació i programa d'adaptacions

Font: Elaboració PIEC

El Servei d'Equipaments Esportius del CCE informarà sobre l'assoliment dels objectius de cada etapa a mesura que l'agent promotor vagi presentant els documents i estudis tècnics que es consideren clau en cada etapa, sense cap limitació dels terminis preestablerts per desenvolupar-los.

Aquests documents clau, identificats des de l'òptica de la planificació esportiva, han de donar resposta als interrogants que es plantegen durant el procés de planificació i gestió, tot i que poden existir altres instruments tècnics i administratius que siguin necessaris en funció de la complexitat de l'actuació endegada. Però el que és realment clau no és la redacció del document en si, sinó que aquest doni resposta als objectius plantejats en cada fase. Per això, l'actualització del PIEC no proposarà un índex de continguts d'aquests documents, que en molts casos ja tenen legislació que els regula i tècnics competents per a la seva redacció, sinó un seguit de preguntes que és imprescindible que responguin de manera justificada. En definitiva, es vol iniciar un procés transparent de debat i participació, que permeti donar a conèixer les diferents iniciatives, consensuar les propostes i fomentar aquelles més necessàries.

La relació d'actuacions serà l'eina bàsica per al desplegament del PIEC ja que permetrà, per una part, fer el seguiment de les actuacions des del seu inici i analitzar la demanda expressada en cada moment, i per l'altra, dimensionar les inversions necessàries i avaluar els programes d'ajuts per poder atendre-les.

Esplugues de Llobregat, 2 d'e maig de 2017